

zajlott, jó helyen van-e, csúnya-e vagy megfelel a kornak és így tovább. Ma sokkal rugalmasabban működik, mint kezdetben, jelentette ki az igazgató. A Londonban kultúrát fogyasztók karaktere: nemzetiségi, vallási, iskolázottsági, ízlésbeli jellemzője sokat változott a nyitás óta, így a programot teljesen nemzetközivé tették, a hip-hop táncról, az arab zenén át a barokk vagy abszolút kortárs fesztiválokig. Mit tehet egy ilyen összetett intézmény azért, hogy megfeleljen a közönségnek, de ne engedjen a színvonalból? Mr Sheffield szerint az egyik út: a művészek következetesen álljanak ki az értékek mellett.

Johann Zietsman, az ISPA ügyvezetője kimentette a szervezet elnökét és tolmácsolta jókívánságait. Zietsman dél-afrikai fehér, arra figyelmeztetett, hogy a különféle címkézésekkel igen óvatosan kell bánni a kultúrában is, mit tartunk értéknek és mit nem. A művészet tükröt tart a társadalom elé, de sajtóságos tükröt, amely nemcsak képet ad, hanem kommentál is.

A szekcióüléseken számos érdekes részletkérdés került terítékre. A párbeszéd során Richard Pulford, a Perl elnöke egy

Gérald Mortier és Konrád György

megkerülhetetlen tényre hívta föl a figyelmet: naponta száz millió zene vagy video letöltést jegyeznek – ez mérhetetlenül nagy kihívás minden előadóművész, intézményvezető, szervező számára. Rá kell beszélniük az embereket, az alkotásokkal való személyes találkozásra. De az iPod nemzedéknek bizonyára másfajta élményt kell kínálni, mint a huszadik század szülőtteinek. Szerinte nő az érdeklődés az úgynevezett kis csoportokban a közösségi élmények iránt, hogy például a koncertszervezők e jelenségből miként profitálhatnak, még nem tudni.

A kulturális sokféleség értéke iránti nyitottságot szerte a kontinensen magasra értékelik. A nyitottságot hangsúlyozta zárszavában Kiss Imre vezérigazgató: miért voltunk olyan bátrak, hogy idehívjuk Önöket? – kérdezte, hogy lássák a nyitottságunkat – mondta és kérte a konferencia résztvevőit: vigyék a ház jó hírért. Johann Zietsman, az ISPA ügyvezetője úgy válaszolt, pozitív üzenettel távoznak. Elmesélte, hogy Dél-Afrikában nehéz volt a főként színes közönséggel elfogadtatni, hogy a klasszikus koncertek vagy színházi előadások közben ne tapsoljanak és

ne bravózzanak. Ám találtak egy kitűnő megoldást, ami nagyon bevált. Ha tetszik valami, a karok magasba lendülnek és a tenyerek ide-oda rezegnek. Hands up! – fel a kezekkel mondta mosolyogva, és máris lendítette a karját. A karokat nézve az ISPA európai regionális konferenciája teljes sikerrel zárult a Művészetek Palotájában.

Albert Mária

Mivel a tudósítás terjedelme adott, látogasson el az olvasó a www.ispa.org honlapra, ahová – az ígéretek szerint – majd bővebb anyag kerül.

Berlin felett az ég

A német zenekarok napja

Az összejövetel mottója „A minőségi zenekari menedzsment” volt. A résztvevők kiemelt helyen vitatták meg a német társadalom zenei befogadói igényének változását, a közönségszerkezet átalakulását és a közönségszám csökkenését, annak okait.

Ez utóbbira gyógyírként ők is a zenei nevelés fontosságát hangsúlyozták, de arra is utaltak, amit brit kollégáink már évek óta jeleztek, nevezetesen hogy változtatni kell a szimfonikus zenekarok elitista, kissé arisztokratikus magatartásán és imázsán, megkönnyítve a hozzájuk, illetve produkciójuk felé vezető utat azok számára, akiket elriasztanak e tradicionális és konzervatív kísérőjelenségek.

A véletlenül odavetődött szállóvendég egy darabig nyilván habozott volna a Crown Plaza Hotel hatalmas konferencia- és báltermében az OMO Zenekart

hallgatva. Mi ez? Lelkes amatőrök különös, önrévítő szeánsza? Miért ilyen tüntetően kedves az amúgy rendkívül energikus karmester Michael Sanderling a

láthatóan kevésbé felkészült zenekari tagokkal szemben? És vajon mit csinálhat most szegény Schubert, Bizet, vagy Brahms a sírjában? Nyilván forog. És

legfőképp a gyér számú közönség miatt derül e különös együttes fura produkcióján, ahelyett, hogy a jegy árát visszakövetelve dohogva elvonuljon? Aztán ha kiderülne, hogy az OMO ez esetben nem egy mosópor reklámhadjáratának része, hanem az OrchesterManagementOrchester rövidítése és az együttes tagjai civilben német szimfonikus zenekarok igazgatói, menedzserei és hogy együttlétük évente egyszeri és megismételhetetlen, kizárólag a „Deutscher Orchestertag” alkalmából saját multságukra porolják le régi hangszerüket, hogy azokat a kollégákat szórakoztassák, akik valamely okból kimaradtak ebből a páratlan összeállítású csapatból. Páratlan már csak azért is, mert a rézfúvók és az ütők teljes hiánya különös szint ad a Befejezetlen Szimfóniának, vagy a Carmen szvit-nek. De páratlan abban is, amely magát az alkalmat jellemzi.

Végtére is mi dolog ez a magyarra csak döcögve lefordítható „Német Zenekari Nap”, melyre idén harmadik alkalommal került sor november 5-én és 6-án, ezúttal Berlinben. Magyarozatért kicsit mélyebbre kell ásnunk a német zenekarok világában. E számunkra sok tekintetben példamutató együttesek különös mód nem hozták létre a maguk zenekari szövetségét, mint ahogy ezt megtették az európai országok többségében. 1846-ban – amikor mi épp szép történelmi szokásaink szerint egy forradalom előtt álltunk – megalakult a Német Színházi és Zenekari Szövetség, mely elsősorban a zenés színházak illetve azok zenekari alkottak. Így aztán, bár egyre több önálló szimfonikus együttes csatlakozott a Deutscher Bundesverband der Theater und Orchester-hez, nem mondható el, hogy minden német zenekar tagja lenne e szervezetnek. Csupán körülbelül 2/3-a. Miközben e régi szervezet a háromoldalú tárgyalásokon az összes német zenekar nevében köt a kormányzattal és a szakszervezettel kollektív szerződést, jár el bérügyekben, veszi ki részét a törvényalkotásból, az együttesek szükségét érzik annak, hogy a zenekarok adminisztratív vezetői, menedzsmentjeinek tagjai csakúgy maguk között találkozhassanak, megoszthassák tapasztalataikat, megvitathassák szakmai kérdéseiket.

Ezt érezte meg a Drezdai Filharmonikusok fiatal intendánsa, Anselm Rose, aki három évvel ezelőtt kollégáival és barátaival megszervezte az első „zenekari

napot” és ezúttal sem télenkedett. Olyannyira nem, hogy ez a nap, mint a mesékben, két napig is eltartott. Az összefoglaló mottója „A minőségi zenekari menedzsment” volt, ennek rendelték alá minden pódiumbeszélgetést, és előadást. A közel 150 résztvevő tisztában volt azal, hogy az aranykorszaknak, mely a '60-as, '70-es éveket jellemezte, jó időre vége Németországban is. (A Zenekar című lap előző száma közölte Gerald Mertens szikár és sok tekintetben megdöbbentő Das Orchester-ben megjelent írását, a német zenekarok helyzetéről.) Nem véletlen tehát, hogy a megnehezült körülményekhez igazodva a zenekari menedzsmentek működésének minőségében látják a fennmaradás egyik kulcsát. A mottóban megjelölt minőséghez minőségi előadókat kértek fel. A „Vissza a jövőbe” című nyitóelőadást a Die Zeit nagy tekintélyű kolumnistája, Claus Spahn tartotta, mely a zenekultúra és ezen belül a zenekarok mai németországi helyzetét elemezte, hangsúlyozva, hogy a kulturális paradigmaváltások idején a zenei élet sem folytathatja úgy, mint eddig tette. Alkalmazkodni kell e változásokhoz alapvető princípiumainak megtartásával. Peter Ruzicka a Salzburgi Ünnepi Játékok művészeti vezetője, Dagmar Sikorski a Német Zeneműkiadók Szövetségének igazgatója, Christian Jost zeneszerző, és az előbb említett Claus Spahn pódiumbeszélgetésében hol kedélyesen, hol leplezetlen feszültséggel vitatta meg a német társadalom zenei befogadói igényének változását, a közönségszerkezet átalakulását és a közönségszám csökkenését, annak okait. Ez utóbbira gyógyírként – lássunk csodát! – ők is a zenei nevelés fontosságát hangsúlyozták, de arra is utaltak, amit brit kollégáink már évek óta jeleztek, nevezetesen hogy változtatni kell a szimfonikus zenekarok elitista, kissé arisztokratikus magatartásán és imázsán, megkönnyítve a hozzájuk, illetve produkciójuk felé vezető utat azok számára, akiket elriasztanak e tradicionális és konzervatív kíséreljenségek. Rolf Bolwin a Színházi és Zenekari Szövetség igazgatója frissen tájékoztatta a kollégákat azokról a megállapodásokról, melyek a szakszervezettel egyetértésben lehetővé teszik a munkavégzés, szolgálatteljesítés heti, havi kontingenseinek a korábinál flexibilebb kezelését. Lám, itt is a piac szabályoz, hiszen pl. turnén eddig igazán úri dolga volt német kollégáinknak, a heti

maximum 10 szolgálat engedélyezésével. Mostantól több hétre lehet „göngyölni” ezeket a szolgálatokat, hogy a zenekar rugalmasabban álljon a megrendelő partner rendelkezésére.

Árulkodóak voltak az egyes szekcióülések címei: „Jó imázs, jó zenekar, jó program?” vagy „Jó reklám = teltház?” esetleg „Jaj, csak mindent be a bérletbe!” alcím: A koncertlátogató, mint ismeretlen lény. Németországban is komoly gond, hogy a zenekarokról döntést hozó politikusok gyakorlatilag nem járnak koncertre. Így a „Kommunikáció vagy közöny? Dialógus a politikával” című szekcióülés nem véletlenül vonzott sok igazgatót. Az „Értetek vagy értünk? Stratégiák a helyi közösségi kultúrpolitikában” már a zenekarok közvetlen társadalmi környezetéről szóltak. Végezetül Anselm Rose vezetésével azt vitatták meg, „Miért kell a zenekar igazgatónak politikusnak is lennie?”. A beszélgetés alcíme is árulkodó „Régi partner, új ellenfél?” Nehéz áthallásoktól mentesen gondolkodni ez utóbbi kérdésekről, de az tény, hogy Németország napjainkban bármennyire is komoly politikai viták helyszíne, a miénknél mégiscsak nyugodtabb a politikai diskurzus, kedvezőbb a terep az efféle párbeszédre.

E sorok íróját az a megtiszteltetés érte, hogy egyetlen külföldi meghívott előadóként „Európai perspektíva: Magyarországról” címmel egyórási előadást tarthattam a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének működéséről, a magyarországi zenei élet egyéb szervezeteiről, zenekaraink helyzetéről. Az előadás után elhangzott sok-sok kérdés arra világított rá, hogy a német zenekari kollégákat milyen őszintén foglalkoztatja a magyarországi helyzet és mennyire kíváncsiak a mi tapasztalatainkra, eredményeinkre, esetleg kudarcainkra.

Wim Wenders legendás filmjének címe: Berlin felett az ég. Hát, ez az ég ezúttal éppenséggel meglehetősen felhős volt és ki is nyitották az égi csapokat. Ám ha van egy jó ernyőnk.... Nekem úgy tűnt, e két napos zenekari nap jófajta ernyőt tartott német szakmabelijeink fölél.

A Deutscher Orchestertag logója két frakkos pingvin, amint láthatóan diskurálnak. Erre a diskurzusra, úgy gondolom, nemcsak Németországban van szükség.

Kovács Géza